

Z kroniki naukowej

SPRAWOZDANIE Z WALNEGO ZEBRANIA CZŁONKÓW INSTYTUTU ZACHODNIEGO IM. ZYGMUNTA WOJCIECHOWSKIEGO W POZNANIU

Dnia 10 kwietnia 1992 r. (w drugim terminie) odbyło się w Sali Malinowej Pałacu Działyńskich w Poznaniu Walne Zebranie Członków Instytutu Zachodniego im. Zygmunta Wojciechowskiego.

Przewodnictwo obrad zebrani powierzyli prof. drowi habil. Wojciechowi Wrzezińskiemu — Prezesowi Kuratorium Instytutu Zachodniego. W Prezydium Zebrania zasiadła również prof. dr habil. Anna Wolff-Powęska — Dyrektor Instytutu Zachodniego.

Przyjęto następujący porządek obrad:

1. Zagajenie.
2. Sprawozdanie Kuratorium IZ za rok 1991.
3. Sprawozdanie Dyrektora IZ za rok 1991.
4. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej.
5. Zmiana statutu Instytutu Zachodniego.
6. Dyskusja nad sprawozdaniami, powzięcie uchwał w sprawie udzielenia absolutorium Dyrekcji IZ oraz zmiany statusu i statutu IZ.
7. Wykład prof. dra habil. Huberta Orłowskiego pt. *Kariera stereotypu Polnische Wirtschaft*.
8. Powołanie nowych członków Instytutu Zachodniego.
9. Wolne głosy i wnioski.
10. Zamknięcie zebrania.

Minutą ciszy zebrani uczcili pamięć zmarłych od poprzedniego Walnego Zebrania Członków Instytutu Zachodniego: prof. dra Janusza Deresiewicza, prof. dra Bogdana Dopierały, dra Janusza Kolipińskiego, prof. dra Władysława Chojnackiego, mgra Jerzego Schmidta.

Ad. 2) Prof. dr habil. W. Wrzeziński poinformował zebranych, że 9 kwietnia 1992 r. podczas posiedzenia Kuratorium Instytutu Zachodniego dyskutowano propozycję zmiany statutu Instytutu Zachodniego w związku z koniecznością utworzenia Instytutu Zachodniego — Instytutu Naukowo-Badawczego jako państwowej jednostki badawczo-rozwojowej. Zmiana ta spowodowana została przede wszystkim trudną sytuacją finansową IZ. Kuratorium wysoko oceniło wysiłki Dyrekcji IZ podejmowane dla utrzymania wysokiego poziomu naukowego placówki, a nawet starania o rozszerzenie jej dotychczasowego profilu badawczego. Gremium to przyjęło natomiast z żalem informację Dyrekcji IZ o zmniejszającym się, głównie ze względu na trudności finansowe, składzie osobowym Instytutu. Zdaniem Kuratorium IZ, sytuacja tej placówki na tle innych jednostek badawczo-rozwojowych w Polsce jest znacznie korzystniejsza.

Przewodniczący Zebrania stwierdził także, że proponowane zmiany w statucie IZ odpowiadają nowej sytuacji w jakiej znalazła się polska nauka. Najważniejsze

zadanie polega z jednej strony na utrzymaniu Stowarzyszenia Instytut Zachodni, z drugiej natomiast na przekształceniu Instytutu Zachodniego — Instytutu Naukowo-Badawczego w państwową jednostkę badawczo-rozwojową. Intencją wnioskodawców jest jednak utrzymanie również i w przyszłości związku między obu tymi instytucjami.

Z wielką uwagą Kuratorium IZ spotkały się zarówno inicjatywy badawcze, jak i niezwykle aktywna, niekiedy nawet przekraczająca faktyczne możliwości placówki współpraca naukowa Instytutu Zachodniego z ośrodkami zagranicznymi.

Członkowie Kuratorium IZ podkreślili także konieczność dalszego kształtowania nowego profilu badawczego Instytutu Zachodniego, który w bliskiej perspektywie z placówki, w której dominującą rolę odgrywa problematyka niemiecka winien stać się ośrodkiem badań ogólnoeuropejskich. Temu kierunkowi przemian, zdaniem mówcy, w pełni odpowiadały podjęte już przez Dyрекcję IZ inicjatywy.

Ad. 3) Sprawozdanie Dyrekcji Instytutu Zachodniego przedstawiła prof. dr habil. Anna Wolff-Powęska stwierdzając, iż działalność kierowanego przez nią gremium koncentrowała się w roku sprawozdawczym na dwóch płaszczyznach. Jedną z nich stanowiła działalność naukowa placówki, drugą wyznaczała walka o finansowe przetrwanie Instytutu Zachodniego. Zdaniem Dyrekcji, każda placówka naukowa wymaga stabilizacji i, mimo że jej w ubiegłym roku zabrakło, to pracownicy IZ ze swej strony uczynili wszystko, aby ten fakt nie znalazł odzwierciedlenia w obniżeniu ich aktywności naukowo-badawczej. Dowodzą tego przede wszystkim liczne prace powstałe w 1991 r. I tak pracownicy naukowo-badawczy IZ opublikowali i przygotowali do druku zarówno w Polsce, jak i na łamach wydawnictw zagranicznych 250 prac, w tym 12 publikacji zwartych, 27 części prac zbiorowych i 103 artykuły. Liczne były również opracowane przez naukowców noty, recenzje i omówienia.

Prof. dr habil. A. Wolff-Powęska stwierdziła, że najważniejsze zadania badawcze pracowników tej interdyscyplinarnej placówki naukowej koncentrują się wokół trzech słów kluczowych: Polska—Niemcy—Europa. Przedmiotem zainteresowań naukowo-badawczych są przede wszystkim dzieje najnowsze. Na uwagę zasługuje też m.in. przygotowywana „Encyklopedia Wielkopolski Walczącej 1939-1945”. Prof. dr habil. A. Wolff-Powęska podkreśliła, że znacząco wzrosła również ilość artykułów publicystycznych oraz ekspertyz przygotowanych przez pracowników. Wzrósł udział pracowników naukowych Instytutu w pracach różnych gremiów międzynarodowych, zwłaszcza tych, które zajmują się obserwacją i analizą przemian w Europie Wschodniej.

Dyrektor IZ zwróciła uwagę, że gdy obejmowała to stanowisko, Instytut Zachodni zatrudniał 97 pracowników, a w dniu dzisiejszym pracuje w nim zaledwie 61, w tym jedynie 30 pracowników naukowych. Na tę sytuację wpływ miały przede wszystkim trudności finansowe placówki. Dyrekcja dostrzega również pewne zachwianie proporcji między zatrudnieniem w poszczególnych grupach pracowniczych. Niektóre jednak jednostki organizacyjne IZ np. biblioteka, dział dokumentacji czy wydawnictwo pracują na potrzeby osób i instytucji w całym kraju.

Oceniając dorobek naukowy Instytutu Zachodniego w roku sprawozdawczym Profesor stwierdziła, że w okresie tym odbyły się 4 kolokwia habilitacyjne pracowników IZ (dr Andrzej Sakson, dr Bogdan Koszel, dr Zdzisław Puślecki i dr Stanisław Lisiecki), a trzech z nich uzyskało już akceptację Centralnej Komisji ds. Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych. W ubiegłym roku jedna osoba — mgr Maria Wagińska-Marzec obroniła pracę doktorską.

Instytut Zachodni jest wydawcą kwartalnika „Przegląd Zachodni” oraz uka-

zującego się dwa razy w roku czasopisma „Polish Western Affairs” i współpracuje również z licznymi ośrodkami naukowymi, zarówno krajowymi, jak i zagranicznymi.

Prof. dr habil. A. Wolff-Powęska przedstawiła członkom Stowarzyszenia Instytut Zachodni przyczyny proponowanych zmian dotychczasowego statusu Instytutu Zachodniego przypominając zebrany, że przemiany, jakie zaszły od 1991 r. w sposobie finansowania towarzystw naukowych niejako je wymusiły. Od stycznia 1991 r. Instytut Zachodni nie otrzymuje środków finansowych na działalność statutową, co stało się m.in. bezpośrednią przyczyną obniżenia płac pracowników IZ i to aż o blisko 40%. W chwili obecnej Instytut Zachodni, obok Instytutu Żydowskiego w Warszawie jest jedyną placówką w Polsce mającą status instytucji badawczej będącej formalnie w gestii stowarzyszenia. W zaistniałej sytuacji sposobu finansowania placówek naukowych w Polsce jedyną możliwością utrzymania działalności Instytutu Zachodniego jest przekształcenie go w instytut państwowy. Brak jest jednak w Polsce stosownej regulacji prawnej umożliwiającej ten kierunek przemian. Stąd też Minister Spraw Zagranicznych RP prof. dr habil. Krzysztof Skubiszewski i Przewodniczący Komitetu Badań Naukowych prof. dr habil. Witold Karczewski zaproponowali następujące rozwiązanie: w najbliższym czasie Minister Spraw Zagranicznych wyda zarządzenie powołujące Instytut Zachodni — Instytut Naukowo-Badawczy jako państwową jednostkę badawczo-rozwojową, co z kolei powinno umożliwić finansowanie jego działalności ze środków Komitetu Badań Naukowych, a Polska Akademia Nauk zapewni nadzór naukowy nad Instytutem.

Zdaniem Dyrekcji IZ rozwiązanie to da szansę przetrwania IZ jako placówki naukowej, ale nie zapewnia ono automatycznego rozwiązania wszystkich problemów.

Dyrektor Instytutu myśląc jednak o przyszłości kierowanej przez nią placówki naukowej i o jej rozwoju przypomniała, że za trzy lata przypada 50. rocznica powołania Instytutu Zachodniego. Fakt ten winien zaowocować dalszą intensywną współpracą pomiędzy Instytutem Zachodnim — Instytutem Naukowo-Badawczym a Stowarzyszeniem Instytut Zachodni. Prof. dr habil. A. Wolff-Powęska zachęciła szczególnie starszych członków IZ do aktywnego włączenia się w przygotowanie jubileuszu.

Profesor poinformowała także zebranych o Fundacji Instytutu Zachodniego, o założeniu — wspólnie z Akademią Ekonomiczną w Poznaniu — Centrum Dokumentacji i Badań Wspólnoty Europejskiej oraz o działalności księgarni IZ promującej przede wszystkim sprzedaż literatury niemieckojęzycznej.

Ad. 4) W imieniu Komisji Rewizyjnej protokół przedstawił jej przewodniczący prof. dr habil. Stanisław Nawrocki.

Członkowie Komisji Rewizyjnej IZ w dniach od 20 do 24 marca br. przeprowadzili kontrolę Instytutu Zachodniego.

Przewodniczący Komisji stwierdził, że bilans za 1991 r. zamknął się sumą 1 867 462 000 zł. Wyższe wydatki w 1991 r. w stosunku do wpływów zostały pokryte z uzyskanej w 1990 r. nadwyżki. W roku sprawozdawczym zmiana uległa przede wszystkim struktura wpływów. Uwagę zwraca szczególnie znacznie zmniejszona w porównaniu z ubiegłymi latami dotacja PAN, która w 1991 r. ograniczała się jedynie do dofinansowania działalności wydawniczej. Główną pozycję po stronie wpływów stanowiła dotacja Komitetu Badań Naukowych i wspomniana już dotacja PAN dla Komisji Podręcznikowej i na poszczególne ekspertyzy. Dom Kultury w Kostrzynie sfinansował wydaną przez Instytut Zachodni monografię miasta Kostrzyn (pod red. Jerzego Marczewskiego), a Uniwersytet im. Adama Mickiewicza

w Poznaniu pracę Henryka Chałupczaka *II Rzeczpospolita a mniejszość niemiecka w Polsce*.

W swym sprawozdaniu Komisja Rewizyjna podkreśliła niepokojący spadek wpływów ze sprzedaży wydawnictw IZ (o ok. 50% w porównaniu z rokiem ubiegłym), a także niskie wpływy ze składek, mimo że Dyrekcja IZ zwróciła się do osób, które ich nie uregulowały.

Głównym natomiast źródłem zysków IZ były odsetki bankowe, wymiana zagraniczna Biblioteki i Działu Dokumentacji oraz uzyskane kwoty w wyniku podziału zysku spółki, której udziałowcem jest Instytut Zachodni.

Omawiając wydatki IZ przewodniczący Komisji zwrócił uwagę na znaczący w nich udział odsetek od przeterminowanych zobowiązań.

W roku sprawozdawczym co prawda nie uległa zwiększeniu baza materialna IZ, ale na podkreślenie zasługuje zakup 4 komputerów, 2 kserokopiarek i faxu na potrzeby Instytutu.

W zakresie działalności podstawowej godną uwagi jest aktywna działalność placówki jako organizatora lub współorganizatora licznych konferencji naukowych; 7 osób przebywało na zagranicznych stypendiach w RFN, a jedna we Włoszech.

Instytut Zachodni gościł 30 osób, głównie z RFN, ZSRR i z Francji. Wydawnictwo IZ wydało 236 arkuszy, a wśród 10 pozycji zwartych ukazały się 3 prace habilitacyjne i 1 praca doktorska. W minionym roku ukazało się 5 numerów „Przeglądu Zachodniego” (w tym 2 numery zaległe z 1990 r.) i 2 foldery o Instytucie Zachodnim.

W okresie między Walnymi Zebraniem 22 osoby odeszły z Instytutu Zachodniego, a do pracy przyjęto 10 osób.

Komisja Rewizyjna zauważyła, że wiele sformułowań zawartych w Statucie Instytutu Zachodniego wymaga nowej redakcji, m.in. ze względu na występujące tu anachronizmy m.in. używane są pojęcia „NRD”, „Berlin Zachodni”. Komisja stwierdziła również, że brak jest w statucie instytucji pojednawczej.

Ocena działalności Instytutu Zachodniego w omawianym okresie skłoniła ją do zwrócenia się do członków biorących udział w Walnym Zebraniu o udzielenie zarówno Kuratorium, jak i Dyrekcji IZ absolutorium.

Komisja Rewizyjna zauważyła, że wiele sformułowań zawartych w Statucie ków głównie uregulowania wymagają zasady finansowania IZ. Jednocześnie postulowała podjęcie aktywnych działań zmierzających do zwiększenia sprzedaży wydawnictw Instytutu i systematycznego egzekwowania składek od członków Towarzystwa.

Ponadto Komisja Rewizyjna uważa, że nowego uregulowania wymagają stosunki pomiędzy Dyrekcją IZ — Fundacją IZ — Kuratorium IZ. Komisja postulowała także coroczną, kompleksową i specjalistyczną kontrolę finansową Instytutu Zachodniego.

Ad. 5) Szczegółowe propozycje zmian w statucie Instytutu Zachodniego przedstawił prof. dr habil. Lech Janicki podkreślając, iż przypadł mu przykry obowiązek przygotowania podstaw prawnych dla rozdzielenia po 47 latach Stowarzyszenia i jego dotychczasowego organu naukowo-badawczego. Mają one zapewnić uzyskanie przez Instytut Zachodni — Instytut Naukowo-Badawczy statusu państwowej jednostki badawczo-rozwojowej. Nowy statut tej jednostki uzyskał już akceptację Rady Naukowej IZ. Gruntownej zmiany wymaga równocześnie dotychczasowy statut Instytutu Zachodniego jako stowarzyszenia. Po ewentualnym jego zaakceptowaniu przez Walne Zebranie zostanie on przekazany do wiadomości Ministrowi Spraw Zagranicznych RP.

Profesor podkreślił, że przygotowując zmiany starano się powiązać w przyszłości nowy Instytut Zachodni ze stowarzyszeniem o tej samej nazwie.

Prof. dr habil. L. Janicki zapoznał następnie zebranych ze zmianami poszczególnych punktów statutu Instytutu Zachodniego, a Przewodniczący Zebrania prof. dr habil. W. Wrzesiński przedstawił przygotowaną przez Kuratorium propozycję Uchwały Walnego Zebrania w następującym brzmieniu.

Uchwała
Walnego Zebrania
Członków Instytutu Zachodniego im. Zygmunta Wojciechowskiego
w Poznaniu
z dnia 10 kwietnia 1992 roku
w sprawie zmiany statusu i statutu Instytutu Zachodniego

Walne Zebranie Członków Instytutu Zachodniego uchwała co następuje:

1. Stowarzyszenie Instytut Zachodni im. Zygmunta Wojciechowskiego postanawia zaprzestać prowadzenia Instytutu Zachodniego — Instytutu Naukowo-Badawczego jako instytutu prowadzonego przez to Stowarzyszenie.
2. Walne Zebranie zmienia w związku z tym Statut Instytutu Zachodniego w sposób określony w załączniku do niniejszej uchwały.
3. Stowarzyszenie Instytut Zachodni przekazuje Instytutowi Zachodniemu — Instytutowi Naukowo-Badawczemu majątek Stowarzyszenia w bezpłatne i bezterminowe użytkowanie. Majątek ten pozostaje w użytkowaniu Instytutu Zachodniego — Instytutu Naukowo-Badawczego dopóki jego siedzibą będzie miasto Poznań. Umowa w tej sprawie zostanie zawarta pomiędzy Prezesem Kuratorium a organem sprawującym nadzór nad Instytutem Zachodnim — Instytutem Naukowo-Badawczym.
4. Kuratorium działa w dotychczasowym składzie do czasu powołania nowego Kuratorium stosownie do postanowień statutu. Dotyczy to także składu Komisji Rewizyjnej.
5. Uchwała wchodzi w życie z dniem jej podjęcia z mocą od dnia powstania Instytutu Zachodniego — Instytutu Naukowo-Badawczego jako państwowej jednostki badawczo-rozwojowej.

Ad. 6) W dalszej części obrad Przewodniczący Zebrania prof. dr habil. W. Wrzesiński otworzył dyskusję, która dotyczyć miała:

- sprawozdania Dyrekcji IZ za rok 1991,
- propozycji przedłożonej uchwały oraz zmian statutu IZ.

Pierwsze pytanie zgłoszone przez prof. dra habil. Andrzeja Głowackiego dotyczyło roli dyrektora IZ w przyszłej strukturze IZ. Udzielając odpowiedzi Przewodniczący Zebrania prof. dr habil. W. Wrzesiński wyjaśnił, że w świetle nowego projektu dyrektor IZ powoływany będzie przez Ministra Spraw Zagranicznych na wniosek Rady Naukowej IZ.

Mecenas J. Nikischa interesowała prawa majątkowe Stowarzyszenia IZ. Mówca wyraził zaniepokojenie, czy Stowarzyszenie Instytut Zachodni zachowa uprawnienia wobec majątku przekazanemu Instytutowi Zachodniemu.

Prof. dr habil. Lech Janicki poproszony przez Przewodniczącego Zebrania o wyjaśnienie tej kwestii, stwierdził że majątek Stowarzyszenia Instytut Zachodni zostanie przekazany nie na własność, lecz w bezpłatne i bezterminowe użytkowanie i tym samym będzie pozostawał poza gestią Stowarzyszenia IZ. Majątek własny, pozostający w gestii Stowarzyszenia obejmuje składki członkowskie. Może on powiększać się poprzez spadki, darowizny, zapisy, itp.

Kolejnego z dyskutantów prof. dra habil. Mariana Pospieszalskiego nurtowały trzy kwestie:

— czy IZ będzie nosił dotychczasową nazwę IZ im. Zygmunta Wojciechowskiego, czy też, imię i nazwisko założyciela IZ zachowane zostanie tylko przy nazwie Towarzystwa IZ im. Zygmunta Wojciechowskiego,

— jakie będą losy Archiwum IZ,

— w jaki sposób MSZ określi zadania IZ, czy będą one dotyczyć także problematyki stosunków polsko-niemieckich w przeszłości, czy traktować będą tylko o procesach integracyjnych Niemiec i Europy. Przewodniczący Zebrania prof. dr habil. W. Wrześniński przypomniał, że IZ zachowa swą dotychczasową nazwę, tj. zachowane zostanie w niej nazwisko założyciela IZ.

Po 20-minutowej przerwie prof. dr habil. W. Wrześniński ponownie otworzył dyskusję.

W dość długim wystąpieniu dr Restytut Staniewicz starał się zarysować cele polskiej myśli niemcoznawczej na szerszym, międzynarodowym, tle. Zwrócił uwagę zebranych na szanse i zagrożenia wynikające ze zmian w systemie międzynarodowym, przede wszystkim jako rezultat rozpadu imperium sowieckiego. Dla Polski powstała szansa, jakiej nie było od połowy XVII w. Jest to szansa na umocnienie niepodległości zarówno Polski, jak i Europy Środkowej. Okazja ta będzie istnieć tak długo, jak długo Niemcy nie zakończą procesu zjednoczenia i nie odrodzi się Rosja. Dr R. Staniewicz przewiduje następujące warianty rozwoju sytuacji w tym rejonie:

— Niemcy zdominują Europę Środkową ekonomicznie,

— ukształtuje się nowa koncepcja podziału Europy Środkowej między Niemcy a nowe imperium rosyjskie. Polska wraz z Czecho-Słowacją znalazłaby się pod hegemonią Niemiec,

— partnerem Niemiec przeciw Rosji stanie się Ukraina.

Dlatego też — konkludował mówca — musi istnieć odpowiedzialność za losy IZ. Dr R. Staniewicz zaproponował, by włączyć badania niemcoznawcze w nurt współpracy z federacją placówek badawczych zajmujących się badaniami Europy Środkowo-Wschodniej. Wyrzucił też wątpliwość odnośnie art. 5 Statutu mówiącego o celach IZ. Uznał, że artykuł ten powinno wzbogacić się o stwierdzenie poszerzające zakres zainteresowań IZ o problem miejsca Polski i Europy Środkowo-Wschodniej w procesach integracji Europy.

Zatroskanie dra R. Staniewicza wzbudziły ewentualne losy mienia Stowarzyszenia, przekazywanego Instytutowi Zachodniemu — Instytutowi Naukowo-Badawczemu w bezpłatnie i bezterminowe użytkowanie. Jego zdaniem winno to nastąpić jedynie pod warunkiem, że Stowarzyszenie IZ mogłoby je anulować, gdyby działalność placówki badawczej — Instytutu Zachodniego — Instytutu Naukowo-Badawczego stanęła w sprzeczności z celami Stowarzyszenia IZ. Dyskutant wyjaśnił, że mogłoby to nastąpić, gdyby „rząd oddał ziemie zachodnie”.

Prof. dr habil. Czesław Madajczyk zauważył, że Stowarzyszenie IZ nigdy nie funkcjonowało samodzielnie. Wyrzucił zaniepokojenie o perspektywy przyszłej działalności Stowarzyszenia IZ. Postawił pytanie, kto będzie kierował Stowarzyszeniem IZ.

Następnie głos zabrał mecenas J. Nikisch, który ustosunkował się do artykułu Dyrektora IZ prof. dr habil. Anny Wolff-Powęskiej zamieszczonego na łamach „Gazety Wyborczej” i poświęconego krytycznej ocenie zawartości czasopisma Zjednoczenia Chrześcijańsko-Narodowego „Sprawa Polska”. Mecenas J. Nikisch złożył w tej sprawie specjalne oświadczenie do protokołu i zażądał jego opublikowania w „Przeglądzie Zachodnim” (zob. załącznik).

Dyrektor IZ prof. dr habil. A. Wolff-Powęska przyznała, że jest zaskoczona, że musi tłumaczyć się za napisanie wspomnianego artykułu. Zaprzeczyła też, jakoby artykuł zawierał krytykę Zjednoczenia Chrześcijańsko-Narodowego i jego ideologii. Mówczyńni podkreśliła, że nie przypisywała tej partii faszystowskich poglądów, a artykuł firmowała własnym nazwiskiem. Funkcja prof. dr habil. A. Wolff-Powęskiej została zamieszczona przez redakcję „Gazety Wyborczej”.

Przewodniczący Zebrania prof. dr habil. W. Wrzesiński podsumowując tę część dyskusji zauważył, że źle się stało, iż połączono nazwisko prof. dr habil. A. Wolff-Powęskiej z pełnioną przez nią funkcją.

Następnie prof. dr habil. A. Głowacki postawił wniosek o przyjęcie wniosków Komisji Rewizyjnej IZ, który zebrani zaakceptowali przy jednym głosie wstrzymującym się.

W dalszej części zebrania Przewodniczący Zebrania zarządził głosowanie nad udzieleniem Dyrekcji IZ absolutorium za rok 1991. Wniosek został uchwalony zdecydowaną większością głosów. Odnotowano jeden głos sprzeciwu. Profesor zaproponował z kolei przyjęcie uchwały w sprawie zmiany statusu i statutu IZ.

W tym momencie swój wniosek o cofnięcie praw majątkowych, gdyby działalność IZ rozminęła się z celami Stowarzyszenia IZ przypomniał dr R. Staniewicz. Prof. dr habil. L. Janicki wyraził pogląd, że wniosek ten należałoby od razu poddać pod głosowanie. Prof. dr habil. Maria Zmierczak replikując drowi R. Staniewiczowi powiedziała, że poprawka ta jest w zasadzie niepotrzebna, gdyż cele IZ zgodne są z prawem.

Kolejny z wnioskodawców prof. dr habil. A. Głowacki zaproponował, by uzupełnić uchwałę o stwierdzenie, że umowa między IZ jako placówką badawczą a Stowarzyszeniem IZ musi zyskać zatwierdzenie Walnego Zebrania Stowarzyszenia IZ, a nie jedynie Kuratorium IZ.

Przewodniczący Zebrania zarządził głosowania, w wyniku których wniosek dra R. Staniewicza odrzucono przy 30 głosach sprzeciwu, 5 wstrzymujących się i 2 za. Wniosek prof. dra habil. A. Głowackiego zyskał akceptację zebranych przy 20 głosach za, 13 wstrzymujących się i 7 głosach przeciw.

Podobnie odrzucony został i drugi wniosek dra R. Staniewicza o zmianę wspomnianego art. 5 dotyczącą rozszerzenia celów działalności IZ o „szeroko pojętą problematykę dotyczącą miejsca Polski i Europy Środkowo-Wschodniej w procesach integracji Europy”. 6 osób głosowało za wnioskiem, 10 wstrzymało się od głosu, a 16 było przeciw.

Następnie Przewodniczący przeprowadził głosowanie nad całością zmian statutu IZ. Za przyjęciem opowiedziało się 35 osób, a 2 osoby wstrzymały się od głosu.

Z pretensjami wobec Przewodniczącego Zebrania wystąpił mecenas J. Nikisch, który zarzucił prof. dr habil. W. Wrzesińskiemu, że „splawił” żądanie umieszczenia oświadczenia w sprawie artykułu prof. dr habil. A. Wolff-Powęskiej. Prof. dr habil. W. Wrzesiński zaznaczył jednak, że Zjazd Walny przyjął do wiadomości oba oświadczenia.

Ad. 7) Zebrani wysłuchali z wielkim zainteresowaniem wykładu prof. dra habil. Huberta Orłowskiego pt. *Kariera stereotypu Polnische Wirtschaft*.

Ad. 8) Ważnym punktem obrad miało być powołanie nowych członków IZ. Prowadzący Zebranie zaproponował jednak, by ze względu na zmiany statutowe IZ zrezygnowano tym razem z zajęcia się tym zagadnieniem. Głos zabrał ponownie dr R. Staniewicz, który przypomniał 7 kandydatur: Marka Jurka, Aleksandra Halla, Jacka Kubiaka, Jana Józefa Lipskiego, Tadeusza Mazowieckiego, Adama Michnika,

Leszka Moczulskiego. Spośród nich jedynie trzech: Marek Jurek, Tadeusz Mazowiecki i Leszek Moczulski zaaprobowало swe kandydatury na członków IZ.

W zarządnym przez Przewodniczącego głosowaniu nad wnioskiem o przełożenie rozpatrywania kandydat 19 osób wypowiedziało się za, jedna była przeciw. Dr R. Staniewicz zaproponował wystosowanie listów do zainteresowanych z zawiadomieniem o odłożeniu głosowania.

Ad. 9) W części obrad przeznaczonych na wolne głosy dr R. Staniewicz wyjaśniał, że głosował przeciw absolutorium dla Dyrekcji IZ, gdyż uważa, że należała mu się — jak zasugerował — moralna rekompensata za zwolnienie z pracy w IZ w 1971 r. W dość długim wystąpieniu przypomniał swą działalność w IZ, a także późniejszą, nie pomijając szykan politycznych, których — jak twierdził — nie oszczędziły mu ówczesne władze IZ.

Na kanwie tej wypowiedzi prof. dr habil. W. Wrzeński zwrócił uwagę na potrzebę opracowania dziejów IZ w związku ze zbliżającą się 50. rocznicą jego istnienia.

Kolejny z dyskutantów dr Zbigniew Mazur powracając do wystąpienia dra R. Staniewicza wyraził opinię, że być może było to jakieś zaniedbanie ze strony Dyrekcji IZ i Kuratorium IZ, że nie zadośćuczyniono „sprawie” R. Staniewicza. Zaprzeczył jednak opinii dra R. Staniewicza, jakoby w IZ strofuje się za poglądy polityczne. Dr R. Staniewicz powiedział, że są takie odczucia w IZ.

Ad. 10) Zamykając obrady prof. dr habil. W. Wrzeński wyraził żal, że w tak przykrych atmosferze kończy się ostatnie zebranie, kiedy IZ i Towarzystwo IZ są jeszcze razem. Przewodniczący Zebrania nie krył nadziei, że nowy status IZ przyniesie nowe i ważne efekty dla środowiska badawczego.

Krzysztof Malinowski, Ilona Romiszewska

Wystąpienie mec. Jana Jacka Nikischa

Poznań, dnia 10 kwietnia 1992 r.

Do

Walnego Zebrania Instytutu Zachodniego
im. Zygmunta Wojciechowskiego w Poznaniu

P. prof. Anna Wolff-Powęska, zbulwersowana — sama używa tego określenia — lekturą „Sprawy Polskiej” organu Zjednoczenia Chrześcijańsko-Narodowego ogłosiła w „Gazecie Wyborczej” nr 63A z 14-18.3.92 r. artykuł pt.: *Krzyżowcy szukają wroga*, polemizujący z ideologią tegoż ugrupowania.

W okresie półwiecza dyrektorzy Instytutu Zachodniego musieli — nieraz wbrew własnym przekonaniom — składać publiczne deklaracje polityczne, aby ułatwić przetrwanie Instytutu. Te czasy minęły, to też nie wątpliwe, że wspomniany artykuł jest wyrazem opcji politycznej p. prof. Wolff-Powęskiej. Ma do tego pełne prawo.

Ponieważ nieznana mi była „Sprawa Polska” pożyczylem w bibliotece dziewięć wydanych numerów tego pisma o łącznej objętości ca 300 stron dużego formatu, po kilkanaście artykułów różnych autorów w każdym. P. prof. Wolff-Powęska w artykule swoim cytuje i komentuje fragmenty różnych wypowiedzi bez odsyłania do autora. Czytając zatem trudno przekonać się, czy komentowane teksty wyrwane z kontekstu wyrażają rzeczywistą myśl i intencje autorów.

Pozostawiam wyznawcom Zjednoczenia Chrześcijańsko-Narodowego wyjaśnianie i polemikę z autorką.

Chodzi mi jednak o wydzwięk tego artykułu opublikowanego w najpoczytniejszym piśmie krajowym. P. prof. Wolff-Powęska jako gorliwa czytelniczka tego czasopisma, które i ja czytuję z zainteresowaniem, wie, że redakcja artykuły i wy-